

‘Ondanks veel alarmsignalen blijft Europa sluimeren, sluimeren, sluimeren’

Caroline de Gruyter

‘Rusland verspreidt via allerlei kanalen informatie over hoe ‘woke’ Europa is, hoe het de lhbt-gemeenschap voortrekt en tradities en het geloof uit het raam gooit. Waarom laten Europeanen zulke nonsens op zijn beloop? Waarom vecht niemand terug? Dit is malicieuze informatie. Het zet mensen tegen Europa op, tegen hun eigen regering.’

Nicu Popescu is tweemaal minister van Buitenlandse Zaken geweest in Moldavië, waarvan een deel (Transnistrië) door pro-Russische separatisten beheerst wordt. Hij heeft er verkiezingscampagnes gevoerd die werden vergiftigd door Russische desinformatie en fake news. Nu woont hij in Parijs en ziet hij hoe Rusland diezelfde brainwashtechnieken ook in West-Europa gebruikt. Het is voor hem een groot déjà-vu. „Maar er is één groot verschil”, zegt hij in een restaurant in de Parijse wijk Saint-Germain, „in Moldavië vochten wij terug, jullie doen dat amper. Europa moet wakker worden, terugvechten. Rusland destabiliseert Europese democratieën. Waarom laten jullie dat op zijn beloop?”

Zit Europa al in een oorlog?

„Ja. Maar veel Europeanen beseffen het amper. Oorlog is voor hen iets met tanks en bommen. Maar er zijn ook andere typen oorlog: economisch, ideologisch, hybride. De Koude Oorlog was een ideologische oorlog. Wij zitten in een hybride oorlog. Europa is doelwit. De bedoeling is om Europese burgers bang te maken, tegen hun regering op te zetten, de samenleving te verstoren. Met desinformatie, met drones boven vliegvelden. Laatst waren er drones bij het Brusselse vliegveld Zaventem, vlakbij het NAVO-hoofdkwartier. Boodschap: wij kunnen jullie het reizen onmogelijk maken, jullie vakantie verzieken, en die sterke NAVO kan zijn eigen achtertuin niet eens verdedigen. Dat maakt mensen bang en onzeker. In landen als Polen denken burgers: als we zo kwetsbaar zijn, moeten we onze wapens misschien niet naar Oekraïne sturen maar zelf houden. Kortom, met een paar drones kun je meerdere buitenlands-politieke punten scoren.”

Wie voert die hybride oorlog?

„Voorals Rusland.”

Worden Europeanen niet langzaam wakker?

„We hebben in Europa veel alarmsignalen gehad: de oorlog in Georgië, die in Oekraïne, de verkiezingswinst van Donald Trump, Trumps persconferentie met Zelensky, Trumps claims op Groenland. En elke keer drukken de Europeanen weer op de sluimerknop. Het blijft sluimeren, sluimeren, sluimeren. We zijn nog niet wakker. Militair niet, mentaal niet, op geen enkel gebied. Neem de groene transitie. Europeanen klagen dat de AI van bedrijven als [het Amerikaanse] Palantir onze democratieën beschadigt. Ze zeggen dat we Europese AI moeten hebben. Oké. Maar om microchips te produceren hebben we veel extra elektriciteit nodig. Daar krijgen we juist minder van, omdat we gas uit Rusland importeren. Intussen hebben we veel kerncentrales gesloten. Als Europa minder kwetsbaar wil zijn, minder manipuleerbaar, moet het meer lange termijn over zulke dingen nadenken. Niet alleen over de productie van kogels en drones, ook over ons energiebeleid. Waarom is er amper discussie over de terugkeer van kernenergie? De groene transitie is cruciaal voor de defensie van het continent. Dat veel Europeanen dit niet zien, toont dat ze nog niet wakker zijn.”

De Europese Commissie heeft toch laatst een fonds van 30 miljard euro voor de groene transitie gelanceerd?

„Europa heeft een *Yes we can*-mentaliteit. Maar de Commissie werkt traag. De woorden zijn er, maar de urgentie ontbreekt. Er is niet genoeg resultaat. Gevolg: Europa oogt zwak, afhankelijk. Burgers denken dat hun leiders falen, omdat ze veel beloven maar te weinig doen. Mede daarom stemmen burgers op extremistische partijen: ze willen resultaten zien en ze willen dat sneller. Die ontgoocheling en die extremistische afzwaai zijn precies wat onze

tegenstrevers willen.”

Nationale leiders doen alsof een sterk, federaal Europa gevaarlijker is dan de Russische dreiging

Moeten Europese landen, om slagvaardiger te zijn, meer integreren?

„Natuurlijk. Kakofonie verzwakt en vertraagt Europese besluitvorming. Maar nationale leiders doen alsof een sterk, federaal Europa gevaarlijker is dan de Russische dreiging. Die redenering is een cadeautje voor het Kremlin. Als Russen naar Europa kijken, kijken ze niet naar Europese defensie-uitgaven maar naar Europese verdeeldheid. Die buiten ze uit, met verregaande militaire implicaties. Stel, Rusland doet iets tegen één EU-land: een kleine inval, een drone-aanval. En stel, dat land roept de defensieclausule uit het Europese verdrag in: artikel 42, lid 7. Dan hoeft Moskou enkel te zorgen dat twee, drie EU-landen een gemeenschappelijke respons blokkeren en klaar is Kees. Dan komt er geen Europese militaire solidariteit, die we nu misschien nodig hebben omdat de toekomst van de NAVO niet zeker is. En als de Europese militaire solidariteit niet werkt, werken de andere vormen van solidariteit ook niet meer. Als een noordelijk Europees land geen militaire solidariteit krijgt, zegt het: oké, maar dan betalen wij niet meer mee aan landbouwsubsidies en Erasmus. Dit kan de EU kapotmaken. Het is niet alleen Rusland dat hierop aanstuurt.”

Ook China en de Verenigde Staten?

„Ook zij ondermijnen de Europese eenheid. En als Iran Britse bases op Cyprus bestookt en Cyprus roept artikel 42.7 in, kan hetzelfde gebeuren. Desinformatie en fake news zijn gevaarlijker voor Europa dan velen denken. Het zijn vormen van oorlog voeren. Ze voeden verdeeldheid tussen EU-landen, waardoor een paar landen de hele Europese defensie platleggen. Ze kunnen Rusland of anderen een walk-over geven. Deze landen hóeven Europa niet eens militair aan te vallen.”

Zijn de EU-regels voor online platforms en adverteerders tegen desinformatie niet streng genoeg?

„We moeten verdergaan: de vijand vertragen en verzwakken. Daarvoor moeten we opnieuw leren zelf vijand te zijn. Die mentale sprong is groot, na tachtig jaar vrede. Europeanen willen liever pianospelen dan een vechtsport leren. Maar als we geen vechtsport leren, kunnen we niet blijven pianospelen.”

Sommigen vinden dat Europa zelf fake news moet gaan verspreiden, kabels doorsnijden en Russische infrastructuur saboteren.

„Dat vind ik niet. Maar we moeten autocraten, corruptie en agressie keihard veroordelen. En vastberaden optreden. We beginnen eindelijk de Russische schaduwvloot in de Oostzee te tackelen. Zelfs de Belgen, nu. Waarom heeft het vier jaar geduurd voordat we dat gingen doen? De chef van de Duitse federale veiligheidsdienst, Martin Jäger, zei in januari in Davos dat Moskou wereldwijd zestigduizend veiligheidsagenten heeft, informanten niet meegerekend. Alleen al in Duitsland zijn vorig jaar 361 sabotage-aanvallen geregistreerd. Geen kinderspel.”

Maakte u dat ook in Moldavië mee?

„De Russen betaalden priesters, zodat die hun congregatie vertellen dat ze op pro-Russische kandidaten stemmen omdat die voor vrede zouden zijn. De pro-Europese kandidaten, zeiden ze, waren voor oorlog. In Georgië en Roemenië hebben we hetzelfde gezien. Als je dat als democraat laat gebeuren, word je weggespeeld. Wij hebben keihard opgetreden tegen die omkoperij. We hebben mensen gearresteerd die uit Rusland kwamen met cash. Toen gingen zij over op bankkaarten. We arresteerden ze weer. Toen stapten ze over naar crypto en moesten wij daar weer achteraan. Maar arresteren alleen volstaat niet. Je moet ook verhalen vertellen. Verhalen weerleggen, vooral. We hadden zélf priesters in onze campagne, vrijwillig en onbetaald. Die legden uit dat het christendom draait om vrede, liefde en tolerantie, niet om tanks dopen en burgers doden en woonwijken platbombarderen, zoals de Russen in Oekraïne doen. Het is belangrijk om hún argumentatie te gebruiken, binnenstebuiten te keren en het in hun gezicht terug te gooien. *Flip back their argument*, anders blijft het toch hangen.

„Waarom leggen politici in Europa bijvoorbeeld niet uit dat Europa zowel de lhbt-gemeenschap als traditionele religieuze groepen beschermt? Zo hebben de monnikenkloosters op de Griekse berg Athos een uitzondering gekregen op de Schengenregels: vrouwen en kinderen mogen geweerd worden en zelfs mannen moeten een visum hebben. Zo

ver gaan we in Europa om christelijke tradities te bewaren.”

Deden jullie dat in Moldavië via social media?

„Nee, vooral offline. Rusland is hyperactief op TikTok, met betaalde influencers. Dat zijn dure campagnes. Lastig om te verslaan. Wij gingen van deur tot deur, met vrijwilligers. Zo bereik je dezelfde mensen. We spraken over waterprojecten, speeltuinen en andere collectieve infrastructuur die was opgeknapt of aangelegd. En we weerspraken desinformatie. Ons werd verweten dat we net als het verdorven Europa tegen familiewaarden zijn, homo's voortrekken, kerken willen sluiten, enzovoort. Dus praatten wij juist over familiewaarden en godsdienst. Wat je moet doen is aanvallen, ontmaskeren, onthullen. Een Bulgaarse politieke partij wil een christelijk kruis op euromunten om aan te geven: hoezo nemen wij religie niet serieus? In Polen en Roemenië zeggen ze tegen kiezers: als jullie MAGA-kandidaten steunen, krijgen jullie straks geen Europese landbouwsubsidies meer. Dat doet pijn, in grote agrarische landen. Je moet vechten met de waarheid. Dat gebeurt niet genoeg.”

Wij hebben het over roaming in de EU, Trump praat over vrede. Hoe bestaat het? Wij moeten het over vrede hebben!

Waarom eigenlijk niet?

„Het naoorlogse Europa is gebouwd door te vechten. Velen zijn dat vergeten. De Europese Gemeenschap van Kolen en Staal, het begin van de Europese integratie begin jaren vijftig, kwam kort na Hitler tot stand. Op veel scholen waar een paar jaar eerder nog nazi-onderwijs was gegeven, stonden dezelfde onderwijzers kinderen uit te leggen wat democratie was. In veel Europese landen is men te slap om het hard te spelen. En om het grotere verhaal te vertellen. Ik vraag me vaak af hoe het mogelijk is dat de Europese Commissie communicatie over de Green Deal subsidieert maar niet over onze democratie. De Franse minister van Buitenlandse Zaken Robert Schuman en Alcide De Gasperi, de Italiaanse premier, Europeanen van het eerste uur vlak na de oorlog, waren doorgewinterde politici. Anders dan de technocraten die we nu in Brussel hebben.”

Welk verhaal moet Europa dan beter vertellen?

„Het verhaal over vrede. Nu zijn het grotendeels autocraten, die gruwelijke oorlogen voeren, die zich dat woord hebben toegeëigend. En we laten ze ermee weggemen. Ongelooflijk. Donald Trump richt een 'Board of Peace' op die niets met vrede te maken heeft. Wij hebben het over roaming in de EU, Trump praat over vrede. Hoe bestaat het? Wij moeten het over vrede hebben! We moeten het onderwerp van hem afpakken.”

Heeft u dat in Moldavië gedaan?

„Ja. De Russen vertelden Moldaviërs dat Europa ze een oorlog in zou sturen. Wij hebben ze er toen aan herinnerd dat de Sovjet-Unie in de jaren tachtig Moldaviërs tegen hun zin naar de hel in Afghanistan heeft gestuurd. [Moldavië maakte tot 1991 deel uit van de Sovjet-Unie.] En dat Rusland afgelopen jaren Afrikanen, Chinezen en anderen naar Syrië, Oekraïne, Mali en Libië heeft gestuurd. Zo wonnen wij verkiezingen. Het is hard werken, maar het kan. Europa kan dat ook. We zijn maar een klein landje, maar hier kunnen we jullie echt iets leren. Het probleem is niet alleen de onzin die onze vijanden vertellen. Het probleem is dat ze veel te weinig antwoord krijgen.”